

Лектор
Мила Барјактаревић

Превод резимеа
Миомира Бранковић

Насловна страна
Никола Костандиновић

Илустрација на насловној страни:
Нови Сад, 1920-тих. Фотографија из
породичног албума Наташе Ђуке

Штампа:
„Чигоја штампа” Београд, Студентски трг 13
e-mail: chigoja@eunet.yu

Ослобођено пореза на промет мишљењем министарства за науку и технологију СР Србије бр. 413-00-419/94-01 од 14. јуна 1994. године.

САДРЖАЈ CONTENTS

Студије Essays

Андреј Митровић, *Банка са капиталом на акције. Идеје либералног капитализма у Србији средином четрдесетих година 19. века* 123
Andrej Mitrović, *A Joint Stock Bank. The Ideas of Liberal Capitalism in mid-1840s*

Diana Mishkova, *The Use of Tradition and National Identity in the Development Debates in the nineteenth-century Balkans* 142
Дијана Мишкова, *Употреба традиције и националног идентитета у расправама о развоју на Балкану деветнаестог века*

Андреј Леонидович Шемјакин, *Устав осуђен на неуспех. Српски устав из 1888. године. Друштвене претпоставке и модернизацијски оквири: историографски стереотипи и дилеме* 164
Andrej Leonidovič Šemjakin, *Constitution Doomed to Failure. The Serbian Constitution of 1888. Social Assumptions and Modernizing Framework: Historiographic Stereotypes and Dilemmas*

Loukianos Hassiotis, *The Serbs in Greece: The Serbian Exile in Greece during the First World War* 190
Лукианос Хасиотис, *Срби у Грчкој: Српско избеглиштво у Грчкој током Првог светског рата*

Јован Качаки, *Судбина блага Петроградске заложне банке („Петроградская ссудная казна”) у Југославији 1920–1944. године* 199
Jovan Kačaki, *The Fate of the Saint Petersburg Pawn Bank's (Петроградская ссудная казна) Treasure in Yugoslavia 1920–1944*

Из истраживања Researches

Милош Тимотијевић, *Називи улица Чачка 1893–1992. Један век изградња колективног идентитета* 221
Miloš Timotijević, *Street Names in Čačak 1893–1992. A Century of Collective Identity-Building*

Теорија Theory

Тодор Куљић, *Превладавање прошлости – идејна страна* 251
Todor Kuljić, *Overcoming the Past – Ideological Aspect*

Научна информација Scientific information

Олга Зиројевић, *Педесет година Оријенталног института у Сарајеву* 281
Olga Zirojević, *Fifty years of Oriental Institute in Sarajevo*

О идејама и књигама
On ideas and books

Зоран Јањетовић, *Franz Herre, Prinz Eugen. Europas heimlicher Herrscher, Bergisch Gladbach (Bastei Luebbe), 2000, s. 399.* 283

Латинка Перовић, *Др Надежда Јовановић, Живој за слободу без сјраха. Студија о живој и делу др Драгољуба Јовановића, Београд 2000, с. 708.* 285

Недељко Радосављевић, *Драгиша Милосављевић, Осаћански неимари, Просвета, Београд; Завичајни музеј, Прибој, 2000, с. 280.* 291

Синиша Мишић, *Историја приватног живота (уредили: Филип Аријес и Жорж Дибс), Слио, Београд 2000, с. 565* 295

Сећања
Memories

Мирослав Јовановић, Николај Григоријев, Антон Ковачев, Мариела Палова, *Сећање на проф. др Милча Лалкова (1944–2000) Miroslav Jovanović, Nikolaj Grigoriev, Anton Kovačev, Mariela Palova, In the Memory of Professor Milčo Lakov, PhD (1944–2000)* 302

Николај Григоријев, Антон Ковачев, Мариела Палова: *Библиографија проф. др Милча Лалкова Nikolaj Grigoriev, Anton Kovačev, Mariela Palova: Bibliography of Professor Milčo Lakov, PhD* 306

СТУДИЈЕ
ESSAYS

Андреј Мишировић

УДК: 336.71(497.11)“18”
339(497.11)“18”

Банка са капиталом на акције
– Идеје либералног капитализма у Србији
средином четрдесетих година 19. века –
Оглед о истовременој неистовремености

Апстракт: Основни појмови: Србија, новчана криза, финансије, трговина, истовремено и неистовремено, цивилизациони и заосталости, акционарска банка (банка на акције), ушјеви, водени ушјеви, железница, привредна развијеност, регионални развитак.

Србске новине из 1845 донеле су развијен предлог акционарске банке, сагласно тадашњим најмодернијим идејама о банци и развоју. Сама појава идеје је била значајна, мада се она могла реализовати тек неких две деценије касније.

Године 1849. у француском министарству спољних послова настао је спис *Записи о Србији*, који садржи овакав опис Срба: „Високи су, снажни, погледа живог и кадкад доиста опасног. Свештеници су на стално кавжење спремнији него ратари. Када путују Срби су опремљени као за рат. Пушка им виси на прсима, за појасом су два пиштоља, а још два закачена о седло, ту су и јагаган и кратак нож. Понекад се сретне неки од ових путника који ободе коња и у галопу извуче пиштоље да би уживао док слуша пуцањ (...).”¹ Ипак, било је то тада у Србији већ друштво у бити с људима нових, слојева у настанку, за ондашњу садашњост и будућност одлучујућих, мада још веома далеко од одговарајућих структура тада већ развијених друштава, ипак већ историјски провалијом одвојено од онога што као друштвено владајуће сугерише слика коју је оцртао гроф Масињак (Compte de Massignac), писац наведеног документа, иначе дипломата Друге Француске Републике.² На пример, притискало

¹ Archives du Ministère des Affaires étrangères (даље: АМАЕ) – Paris, Turquie, Memoires et documents, tome 59, *Note sur la Serbie en 1849* par Compte de Massignac.

² Према у напомени и наведеном архивском водичу и оригиналном, старом попису садржаја на првим страницама тома 59 у серији *Turquie* у групи *Memorandum sur la Serbie*, у истом свежњу је и спис *Note sur Tserny – Georges, Milosh et la guerre de l'indépendance Serbe*, чији